

The background of the poster is a photograph of a theatrical production. It depicts a dark, cavernous space with a stone floor and walls. Several figures in elaborate, dark, patterned costumes are positioned throughout the scene. One figure stands on the right, looking upwards. Others are seated or crouching on the floor. The lighting is dramatic, highlighting the figures against the dark background.

NT

PROGRAMMA

nationaletoneel.nl

Medea

MEDEA (431 v. Chr.)

Euripides

Vertaling Gerard Koolschijn

Première 15.11.2008 in
de Koninklijke Schouwburg, Den Haag

Medea Ariane Schluter
Jason Peter Blok
Min Mirjam Stolwijk
Kreon Peter Bolhuis
Aigeus Wim van der Grijn
Bode Vincent Linthorst
Koor Bien De Moor
Koor Esther Scheldwacht
Koor Rosa Mee
Kinderverzorger Freek den Hartogh

Regie Johan Doesburg
Regieassistentie Marjolein Polman
Dramaturgie Costiaan Mesu
Toneelbeeld Tom Schenk
Kostuums Rien Bekkers
Licht Reinier Tweebeeke
Muziek Alain van Zeveren
Video Betsy Torenbos, Wout Boekeloo (camera)
Productieleiding Freek Kramer
Met speciale dank aan Freek den Hartogh

Medewerkers Medea
Hoofd Techniek Lex Caboot **Hoofd kap-, grime- en kostuumateliërs** Iris Elströdt
Voorstellingsleider Joop Spies **Techniek** Lex Boere, Jeroen Feelders, Arjan Kruidhof, Jan Harm Wagner, Paul in het Veld **Decoruitvoering** Hans Rompa, Ronald van Rijn, Arjen Schoneveld, Koos 's Gravendijk **Decorschilderwerk** Ruud Brouwer, Peter Visscher **Kostuumuitvoering** Daan Wieman, Amanda van Marion, Peter van der Meer, Marijne Abbink **Kleedster** Kiswati van Keulen
Grime Roy Manukiley **Voorstellingsfotograaf** Leo van Velzen
Castingadviezen Kemna Casting, Marc van Bree

Wat vooraf ging...
Jason vaart als kapitein van de Argonauten – vijftig Griekse helden van groot kaliber – twee zeeën over om het Gulden Vlies te halen in Kolchis. De koning van Kolchis is niet zonder meer bereid dit mythische object af te geven. Hij stelt Jason eerst voor een reeks beproevingen van sprookjesachtige proporties. De Griekse held weet deze taken te volbrengen met de hulp van Medea – de dochter van de koning, die verliefd op hem wordt.

Als de vorst dan nog weigert het vlies af te staan, besluiten Jason en Medea het te stelen. De jonge geliefden slaan op de vlucht. Hun schip wordt echter achtervolgd door de veel snellere Kolchische vloot. Medea ziet maar één mogelijkheid te ontsnappen: ze snijdt het lichaam van haar jongere broertje in stukken en verspreidt deze over de zwarte zee. Haar vader moet de achtervolging staken om de lichaamsdelen van zijn zoon uit het water te vissen.

Terug in Iolkos – het vaderland van Jason – stuit het stel opnieuw op verraad. In tegenstelling tot eerder gemaakte afspraken weigert koning Pelias zijn troon af te staan. Uit wraak laat Medea hem doden door zijn eigen dochters. De geliefden vluchten opnieuw. Ditmaal voert de reis naar Korinthe.

In Korinthe vinden de bannelingen asiel aan het hof van Kreon. Zij vestigen zich daar en krijgen twee kinderen – twee jongens, die de bloedlijn van Jason voort kunnen zetten. Het echtelijke geluk wordt jaren later echter ruw verstoord als de dochter van Kreon verliefd wordt op de man van Medea. De koning geeft zijn toestemming voor een huwelijk en Jason lijkt verzekerd van de troonopvolging. Het enige dat hij nog hoeft te doen is scheiden van Medea. Dat is waar de tragedie begint...

Euripides (485-406 v. chr.) was de jongste van de drie grote Griekse tragedieschrijvers uit de oudheid. Meer dan bij Aischylos en Sofokles worden de ontwikkelingen in zijn tragedies gestuurd door menselijke verlangens, driften en hartstochten. Niet de goden bepalen het noodlot, maar de mensen zelf. Vooral vrouwen nemen bij Euripides vaak het heft in eigen hand. Niet voor niets dragen twaalf van de negentien nagelaten teksten de naam van een tragische heldin of een koor van vrouwen. De heldinnen van Euripides zijn sterk en weerbaar. Man en vrouw zijn aan elkaar gewaagd – wat regelmatig leidt tot hevige botsingen tussen de geslachten.

Radicale liefde

Costiaan Mesu

Medea is tijdloos

Medea snijdt haar broer aan stukken, laat een koning levend koken door zijn eigen dochters en zet de minnares van haar geliefde letterlijk in vuur en vlam. Haar mythe is één lange aaneenschakeling van brute moorden. Het was de Griek Euripides die *Medea* onvergetelijk maakte door in zijn tragedie uit 431 voor Christus nog twee moorden toe te voegen aan haar dodenlijst: die op haar eigen kinderen. Met dat wapenfeit heeft *Medea* zich definitief een plaats veroverd in de literatuurgeschiedenis. Al bijna vijfentwintighonderd jaar prikkelt zij wacteurs, regisseurs, dichters, filosofen en romanschrijvers zich iets voor te stellen bij het onvoorstelbare: het doden van je eigen kinderen.

Het verhaal van *Medea* is in wezen tijdloos. Als we de mythe ontdoen van haar sprookjesachtige aspecten blijft er een herkenbare kern over: ‘vrouw wordt in de steek gelaten door echtgenoot en doodt haar eigen kinderen’. Een regelmatig terugkerende kop in de kranten. Alleen al in Nederland sterven er volgens officiële statistieken twaalf tot zestien kinderen per jaar door toedoen van de ouders. In iets meer dan tachtig procent van deze gevallen is er sprake van een aantoonbare psychische stoornis bij de daders. In twintig procent van de gevallen niet.

‘Al bijna vijfentwintighonderd jaar prikkelt Medea acteurs, regisseurs, dichters, filosofen en romanschrijvers’

Wat de daad van Medea extreem schokkend maakt, is de vast-beradenheid waarmee zij haar vonnis voltrekt. De wraak op Jason is voor haar een vanzelfsprekendheid. De kindermoord een uiterste

consequentie. Slechts één kort moment in de vijfde akte spreekt Medea haar twijfels uit. Onmiddellijk gevolgd door een vermaning aan haar eigen adres: ‘Maar wat bezielt mij? Wil ik me belachelijk maken, mijn vijand ongestraft laten gaan? Ik moet dit opbrengen’. Zijn dat de woorden van een verwarde vrouw? Van iemand die bevangen is door een vlaag van verstandsverbijstering? Het zijn eerder de woorden van iemand die zichzelf geplaagd ziet voor een moeilijke taak, die koste wat kost volbracht moet worden.

We zouden deze tragedie tekort doen als we Medea proberen te definiëren als iemand die in de war is, of handelt in een emotionele opwelling. Medea is een tragische heldin, die haar noodlot omarmt en volmondig ‘ja’ zegt tegen de consequentie daarvan. De dood van haar kinderen is de climax in een keten van oorzaak en gevolg die begon bij de eerste ontmoeting tussen haar en Jason in Kolchis. Daar kiest Medea onvoorwaardelijk voor hem, en dat verwacht zij terug. Zij smeden een verbond dat slachtoffers eist en de twee

bloedbroeders onlosmakelijk aan elkaar verbindt. Vanaf dat moment is er geen ontsnappingsclausule meer. Onvoorwaardelijke liefde laat zich niet relativeren.

‘Een tragische heldin die haar noodlot omarmt en volmondig ‘ja’ zegt tegen de consequenties daarvan’

Met zijn voorgenomen huwelijk verbreekt Jason echter plotseling eenzijdig het met bloed bezegeld verbond. Het conflict dat daaruit ontstaat is geen uitvloeisel van jaloezie ‘om die andere vrouw’. Ook is het geen ruzie over de verdeling van goederen, het huis of de kinderen. Het conflict is veel principiëler van aard. Jason doet een beroep op de redelijkheid, op de mogelijkheid van het compromis. Maar in zaken van het hart bestaan geen compromissen. Niet voor Medea in ieder geval. Zij is fundamentalistisch in de liefde. Voor haar is het alles of niets.

Daarmee zijn de voorwaarden geschapen voor een tragedie van de zuiverste soort. Al het tragische berust – volgens Goethe – op een tegenstelling die niet gladgestreken kan worden. Het is een drama tussen levenshoudingen die elkaar uitsluiten. Medea stelt de liefde boven alles. Jason kiest in eerste instantie voor eigen gewin. Deze twee levensvisies vallen een tijdlang perfect samen. Pas als Jason voor dat eigen gewin het contract met Medea opzegt ontstaat de tragedie. Hij brengt zijn echtgenote in een onmogelijke situatie. Jason heft het fundament van Medea’s bestaan op en laat haar compleet referentieloos achter. Medea kan simpelweg Medea niet meer zijn als zij Jason niet lief kan hebben.
>

Wat het publiek vervolgens te zien krijgt is niet zozeer de wraak van een bedrogen echtgenote, maar de doodstrijd van Medea – vrouw van Jason. Fundamentalistisch als zij is in haar liefde moeten met het opheffen ervan ook alle sporen uitgewist worden. Dat vraagt om een radicale daad. Het hele huis moet worden neergehaald. Als Medea niet de geliefde van Jason kan zijn, kan zij ook niet de moeder van zijn kinderen zijn. Dus vernietigt zij dat wat haar moeder maakt. Zij wist zichzelf uit zijn leven. Zelfs als zij daarvoor een deel van zichzelf moet wissen.

Pas als de situatie is zoals deze was voordat Medea met Jason in zee ging, kan zij opnieuw beginnen, opnieuw Medea worden. Pas dan kan er een nieuw fundament gelegd worden. Dat betekent dat moeder Medea plaats zal moeten maken voor een nieuwe Medea – de eeuwige Medea die tot op de dag van vandaag voortleeft in de geschiedenis. Niet voor niets laat de Romeinse schrijver Seneca in zijn versie van de mythe – waarin zij helaas wel afgeschilderd wordt als een waanzinnig monster – Medea na de kindermoord zeggen: ‘Medea nunc sum’ (‘Nu ben ik Medea’).

Hoewel Euripides zich meer dan zijn voorgangers richt op de menselijk drijfveren, zijn ook zijn tragische personages afspiegelingen van iets dat groter is dan het individu. In *Medea* zocht hij wellicht de uiterste consequentie van een botsing tussen pragmatisme en fundamentalisme. De pragmaticus is op zoek naar het compromis, maar een compromis sluiten met een fundamentalist is per definitie uitgesloten. In het fundamentalisme van *Medea* schuilt tegelijkertijd schoonheid en gevaar. Schoonheid in de onvoorwaardelijkheid van de liefde. Gevaar in de onvoorwaardelijkheid van de haat.

‘In zaken van het hart bestaan geen compromissen. Niet voor Medea in ieder geval. Zij is fundamentalistisch in de liefde. Voor haar is het alles of niets’

NT het Nationale Toneel

Het Nationale Toneel is één van de grootste repertoire-gezelschappen in Nederland en wordt gesubsidieerd door de Gemeente Den Haag en het Ministerie van OC&W. Het NT is in het hele land in bijna alle schouwburgen te zien. De belangrijkste speelplek is Toneelkwartier Den Haag: de Koninklijke Schouwburg en het gloednieuwe Nationale Toneel Gebouw. Ons gezelschap kenmerkt zich door een gevarieerd toneel-aanbod, van klassiekers uit het wereldrepertoire tot premières van spiksplinternieuwe stukken. We vertellen de grote verhalen uit de geschiedenis, behandelen tijdloze thema's en zitten boven op de actualiteit.

Evert de Jager, algemeen directeur
Johan Doesburg, artistiek directeur

Medea wordt gespeeld in

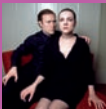
11 t/m 15.11 **Den Haag** | 18.11 **IJmuiden** | 19.11 **Drachten**
20.11 **Wageningen** | 21.11 **Amersfoort** | 22.11 **Hoorn**
24.11 **Bergen op Zoom** | 25.11 **Meppel** | 26.11 **Almere**
29.11 **Roosendaal** | 30.11 **Rotterdam** | 01 t/m 04.12 **Den Haag**
06.12 **Veenendaal** | 07.12 **Breda** | 09.12 **Hengelo** | 10.12 **Haarlem**
11.12 **Apeldoorn** | 12.12 **Amstelveen** | 13 & 14.12 **Leiden**
16.12 **Venlo** | 17.12 **Tiel** | 18.12 **Purmerend** | 19.12 **Delft**
20.12 **Arnhem** | 21.12 **Tilburg** | 23.12 **Zeist** | 02.01 **Deventer**
03.01 **Groningen** | 05 & 06.01 **Den Haag** | 07 t/m 10.01 **Amsterdam**
12 & 13.01 **Den Haag** | 14 & 15.01 **Utrecht** | 17.01 **Nijmegen**
20.01 **Den Bosch** | 21.01 **Gouda** | 23.01 **Alkmaar**
24.01 **Zoetermeer**

Seizoen 2008-2009

Pleinvrees

Van Alan Ayckbourn **I Regie** Ivar van Urk
Première 11 september 2008 Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)
t/m 2 november 2008 te zien in Den Haag en Amsterdam

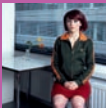
Thérèse Raquin

Van Nicholas Wright, naar Émile Zola **I Regie** Franz Marijnen
Première 23 oktober 2008 Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)
t/m 15 november 2008 alleen te zien in het Nationale Toneel Gebouw

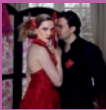
Medea

Van Euripides **I Regie** Johan Doesburg
Première 15 november 2008 Koninklijke Schouwburg (Den Haag)
Landelijke tournee t/m 24 januari 2009

Hedda Gabler

Naar Henrik Ibsen **I Regie** Susanne Kennedy
Première 4 december 2008 Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)
t/m 4 januari 2009 te zien in Den Haag en Amsterdam

Carmen

Naar Georges Bizet **I Regie** Hans van den Boom
Première 20 december 2008 Koninklijke Schouwburg (Den Haag)
t/m 4 januari 2009 alleen te zien in de Koninklijke Schouwburg

co-productie met Stella Den Haag

Kopenhagen

Van Michael Frayn **I Regie** Peter Tuinman
Première 7 februari 2009 Koninklijke Schouwburg (Den Haag)
Landelijke tournee t/m 30 mei 2009

Nocturne

Van Eric Schneider **I Regie** Franz Marijnen
Première 21 februari 2009 Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)
t/m 14 maart 2009 alleen te zien in het Nationale Toneel Gebouw

Lange Dageis naar de Nacht

Van Eugene O'Neill **I Regie** Maaïke van Langen
Landelijke tournee 19 februari t/m 2 mei 2009

reprise

Romeo en Julia

Van William Shakespeare **I Regie** Johan Doesburg
Première 6 maart 2009 Koninklijke Schouwburg (Den Haag)
Landelijke tournee t/m 13 juni 2009

Glenn Gould

Van Franz Marijnen **I Regie** Franz Marijnen
28 april t/m 21 mei 2009 alleen te zien in het Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)

reprise

Parasieten

Van Marius von Mayenburg **I Regie** Susanne Kennedy
Première 7 mei 2009 Nationale Toneel Gebouw (Den Haag)
t/m 6 juni 2009 te zien in Den Haag en Amsterdam

Arianne Schluter en Tijn Docter in *Lange Dageis naar de Nacht* | **Foto** Deen van Meer

Lange Dageis naar de Nacht

Arianne Schluter speelt dit seizoen naast de titelrol in *Medea* ook een fenomenale rol als Mary Tyrone in het familiedrama *Lange Dageis naar de Nacht* van Eugene O' Neill. Deze voorstelling gaat wegens succes op een landelijke tournee van 19 februari t/m 02 mei 2009.

‘Arianne Schluter weergaloos’ – AD

Educatie

Het Nationale Toneel ontwikkelt speciale lespakketten bij diverse voorstellingen. Voor meer informatie kijk op: www.nationaletoneel.nl/educatie

Colofon **Uitgave** het Nationale Toneel, november 2008

Ontwerp 2D3D | **Druk** Ando, Den Haag

Sophie van Winden en Marwan Kenzari in *Romeo en Julia* | **Foto** Miloushka Bokma

Romeo en Julia

Romeo en Julia van Shakespeare is misschien wel het allerbekendste liefdesverhaal aller tijden over twee jonge mensen die onvoorwaardelijk voor elkaar gaan. Johan Doesburg, regisseur van *Medea*, zal ook de regie van *Romeo en Julia* – inmiddels zijn 8ste Shakespeare – op zich nemen. Hij wil met deze jonge acteurs een energieke voorstelling maken. *Romeo en Julia* is van 02 maart t/m 13 juni 2009 in de theaters te zien.

Reactie op de voorstelling?

Wij stellen uw mening zeer op prijs.

Op de hoogte blijven?

Ontvang de nieuwsbrief met informatie over de voorstellingen.

Kijk op

www.nationaletoneel.nl

het Nationale Toneel | Schouwburgstraat 8 | 2511 VA Den Haag

T 070 3181444 | F 070 3181488 | E info@nationaletoneel.nl